

вний проміжок часу вищі прибутки. Однак, це ознака нецивілізованості бізнесу, перехідного періоду, тобто, це тимчасово. Умовою євроінтеграції є прозорість бізнесу, зрозумілість стандартів його ведення і репутація.

На сьогодні системний репутаційний менеджмент вітчизняних підприємств ускладнений також і з причини відсутності бази порівняння і критеріїв для стратегічного контролінгу їх репутації. Немає єдиного об'єктивного орієнтира, щоб визначити, чи зросла репутація компанії і наскільки змінився (покращився/погіршився) репутаційний менеджмент компанії стосовно її ж показників минулих періодів і стосовно показників її конкурентів. Такий зовнішній орієнтир має бути основою для постановки конкретних, вимірюваних цілей репутаційного менеджменту на рівні підприємства.

Для вирішення зазначеної проблеми, в контексті євроінтеграційних пріоритетів України, у 2015 році нами запроваджено *Перший національний рейтинг якості управління корпоративною репутацією*. Його метою є виявлення найефективніших моделей для подальшого висвітлення унікального досвіду компанії-переможця, що сприятиме популяризації якісного репутаційного менеджменту, здатного підняти ведення бізнесу в Україні до рівня високих світових стандартів.

У рамках рейтингу було обстежено близько 700 підприємств — лідерів усіх галузей (із врахуванням підгалузей) економіки України. До оцінювання репутаційного менеджменту вітчизняних підприємств було залучено 135 експертів. При цьому сама структура експертного співтовариства обґрунтовувалась і формувалась за принципом професіоналізму, за критерієм галузевої компетентності і авторитетності експерта у бізнес-співтоваристві.

Методикою рейтингування запропоновано розрізняти два вектори оцінки: функціональний (оцінювання процесів менеджменту) і результатний (безпосередньо оцінювання сформованої репутації — довіри). На функціональному рівні запропоновано наступні номінації: «Репутаційна стабільність», «Медіаактивність», «Інноваційний підхід», «Іміджевий капітал корпоративної соціальної відповідальності (КСВ)» та «Антикриза року» [2].

Визначені компанії-лідери, досвід репутаційного менеджменту яких висвітлюється і популяризується в ЗМІ. Національний рейтинг якості управління репутацією відтепер проводитиметься щорічно, в квітні будуть визначені цьогорічні лідери. Це дає компаніям базу порівняння, оцінювання власного репутаційного менеджменту як відносно конкурентів, так і щодо власних результатів, досягнутих у попередніх періодах. І сприяє вирішенню проблеми запровадження системного репутаційного менеджменту на підприємствах України.

Література

1. Дерев'янюк О. Г. Управління репутацією організації як основна функція фахівця у галузі зв'язків із громадськістю / О.Г. Дерев'янюк // Економічний форум : наук. журн. / Луцький нац. тех. ун-т. — Луцьк, 2014. — № 3. — С. 311—317.

2. Дерев'янюк О. Г. Методичні основи Національного рейтингу якості управління репутацією / О.Г. Дерев'янюк // Стратегія економічного розвитку України : наук. зб. — К. : КНЕУ, 2015. — № 36. — С. 13—25.

УДК 330.341.1

Олександр Бутнік-Сіверський¹

МЕХАНІЗМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НА ЗАСАДАХ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

МЕХАНИЗМ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ НА ОСНОВЕ КОММЕРИАЛИЗАЦИИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ

MECHANISMS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT ON THE BASIS COMMERCIALIZATION OF INTELLECTUAL PROPERTY

Анотація. Розглянуто механізм інноваційного розвитку з позиції комерціалізації інтелектуальної власності, економіко-правова природа якого дозволяє осмислити процес відтворення руху інтелектуального та людського капіталу в господарській діяльності суб'єктів господарювання з метою досягнення їх ефективності.

Аннотация. Рассматривается механизм инновационного развития с позиции коммерциализации интеллектуальной собственности, экономико-правовая природа которого позволяет осмыслить процесс воспроизведения движения интеллектуального и человеческого капитала в хозяйственной деятельности субъект хозяйствования с целью достижения их эффективности.

¹ **Олександр Бутнік-Сіверський** — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, обліку та фінансів Інституту післядипломної освіти Національного університету харчової промисловості, Київ, busiv@ukr.net

Abstract. A mechanism of innovative development from the perspective of intellectual property commercialization, economic and legal nature which allows you to understand the process of motion intellectual and human capital in economic activity sub'ktiv entities to achieve their efficiency.

З позиції економіко-правової сфери комерціалізація інтелектуальної власності є господарська діяльність, яка здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів в умовах інноваційної діяльності. Вона є також складовою *інноваційного підприємництва*, тобто саме на цій стадії реалізується економічний інтерес винахідника, творця інноваційної продукції. Розгляд механізму інноваційного розвитку з позиції комерціалізація інтелектуальної власності сьогодні *актуалізується потребою* осмислення економічної природи процесу інноваційного оновлення виробництва та пошуку шляхів подолання інерційності в умовах подолання глибокої економічної кризи в реальному секторі економіки.

Становлення та розвиток механізму комерціалізації *об'єктів права інтелектуальної власності* (далі — *ОПІВ*) складний процес як зі сторони економічних вимог бухгалтерського обліку та фінансів, так і зі сторони правового забезпечення. З ним пов'язано додержання чинного законодавства в сфері інтелектуальної власності, а також податкової політики держави щодо правового регулювання та організації утримання податків і податкових платежів до бюджету за результатами комерційної діяльності. Одночасно механізм комерціалізації ОПІВ є складовою механізму інноваційного розвитку як процес відтворення руху інтелектуального капіталу з метою отримання доходу (прибутку). Використання інтелектуальної власності в господарській діяльності здійснюється на умовах її комерціалізації. До комерціалізації відносяться також процеси продажу або передачі інтелектуальної власності по ліцензії. При цьому тут *автор (творець) набуває права передавати ОПІВ на використання іншій юридичній особі на підставі договору, в якому передбачаються умови такого використання. За рахунок такого використання ОПІВ можливо отримати матеріальні вигоди. Слід зазначити, що майнові права інтелектуальної власності не обмежуються тільки використанням та наданням дозволу на використання ОПІВ, а й передбачають виключне право суб'єкта права інтелектуальної власності перешкоджати неправомірному використанню цього об'єкта (пп.3 п.1 ст. 424 ЦК України)* [1]. Головною метою у цьому процесі є отримання доходу (прибутку), а значить досягнення відповідної узгодженої комерціалізації з вимогами, які висуває правоздатність господарської діяльності з ОПІВ у складі нематеріальних активів і відповідної економічної результативності ОПІВ у господарській діяльності, спрямованої на створення і реалізацію інноваційного продукту або інноваційної продукції.

Інноваційне підприємництво націлене на використання інвестицій, на створення матеріальної бази розвитку виробничої системи, на сприйняття інновацій. Без технічної та організаційної підготовки виробничої системи до інноваційної діяльності практично неможливо здійснити комерціалізацію ОПІВ. Розробка найперспективніших технологій не означає, що вони автоматично трансформуються в продукцію і самі по собі потрапляють на ринок. Для цього вимагається знайти і вибрати оптимальні шляхи комерціалізації цих технологій, для чого потрібен *процес управління ОПІВ* з метою їх оцінки та створення нових технологій, підготовки та здійснення їх комерціалізації. Світова статистика свідчить, що зі 100 науково-технологічних розробок до ринку доходять 10 % тих, що дозволяють повернути з невеликим прибутком витрати на їх виробництво, і лише 4 % дають реально відчутний прибуток [2].

Процес управління ОПІВ повинен враховувати залучення інтелектуального капіталу, який набуває авансової вартості в процесі господарської діяльності, та людського інтелектуального потенціалу, який трансформується у людський інтелектуальний капітал у процесі створення інтелектуальних активів, тобто коли вони створюються і використовуються самим підприємством чи реалізуються іншим підприємствам (суб'єктам господарювання).

З позиції економічної теорії, слід наголосити для тих, хто поверхово відноситься до комерціалізації ОПІВ, відносячи її до надто простого та без ризикового бізнесу, що є помилковим, так як в умовах господарської діяльності, підприємство для створення інтелектуального продукту насамперед авансує кошти (інвестиції) для придбання (використання) необхідних факторів виробництва, тобто елементів постійного та змінного капіталу. Капітал (або інвестиції) тут виступають як виробничий капітал, функцією якого є створення інтелектуального продукту і додаткової вартості.

Для одержання вартості і додаткової вартості у грошовій формі треба продати продукт капіталу. При цьому, капітал набуває форми товарного капіталу (іноді його називають «споживчим капіталом»), головною функцією якого є реалізація інтелектуального продукту і одержання додаткової вартості у грошовій формі. За таких умов бізнесу, інтелектуальний продукт проходить три стадії капіталу — грошову, виробничу і товарну, що є *кругообігом інтелектуального капіталу*. Механізм інноваційного розвитку за своєю економічною природою пов'язаний з інноваційним конвеєром, в основі якого є комерціалізації ОПІВ, яка відтворює кругообіг інтелектуального капіталу. Саме людський капітал у процесі створення інтелектуальних активів є повідником та енергетичним стимулятором трансформаційних процесів оновлення виробництва, який поєднує в єдиному

господарському процесі основний та оборотний капітал з інтелектуальним капіталом для цілей отримання реальної інноваційної продукції.

Як свідчать показники стану інноваційних процесів і використання об'єктів інтелектуальної власності в економіці України залишаються надзвичайно низькими. Все це *вимагає створення та вдосконалення* впровадження інновацій та їх реалізацію. Проблеми, які при цьому виникають, потребують поглибленого їх вивчення, виявлення причин і пошуку шляхів покращення наявної економічної ситуації в цій складній та відносно молодій сфері діяльності, в яку державне фінансування здійснюється стримано, а без цього отримати інноваційний прорив тут неможливо.

Слід зазначити, що найскладнішими та менше всього дослідженими на практиці залишаються механізми фінансових відносин і проблеми, пов'язані з регулюванням відносин із створенням, правовою охороною та використанням ОПІВ. Зокрема, є питання, які пов'язані з механізмом комерційного використання ОПІВ, а саме:

- питання регулювання відносин, що виникли або виникають при створенні ОПІВ; правового регулювання потребує змішана форма власності на інтелектуальний продукт, коли власниками тут виступають фізичні та юридичні особи у відповідному співвідношенні, і таку власність на договірних умовах треба приймати на баланс підприємств для введення її у господарський обіг;
- питання придбання та оплати майнових прав за використання ОПІВ, створених поза підприємством, за власною ініціативою продавця або лізингодавця;
- механізм державного регулювання міждержавного трансферу технологій вимагає вдосконалення;
- питання комерційного використання ОПІВ у якості майна (немайнових активів, нематеріальних активів) підприємства та розподіл винагороди з урахуванням податкового законодавства;
- створення інноваційного фонду стимулювання інноваційної діяльності підприємств та їх об'єднань, шляхом відрахування відповідного відсотка з собівартості реалізованої інноваційної продукції, який буде джерелом створення та впровадження ОПІВ (промислової власності), технологій, винагороди творцям (авторам) винаходів, раціоналізаторських пропозицій при їх впровадженні, підтримання чинності патентів, створених за рахунок державних коштів тощо.

Підсумовуючи, слід ще раз звернути увагу тих, хто поверхово відноситься до економіко-правових питань механізму комерціалізації ОПІВ, який потребує детального вивчення з позицій економіки, права, фінансів та бухгалтерського обліку. У ряді випадків по окремих господарських операціях з ОПІВ (права на програмне комп'ютерне забезпечення, фірмові найменування, сорти рослин тощо), ще є прогалини і чітко не визначено механізм здійснення їх комерціалізації в сфері інтелектуальної власності, що потребує наукового дослідження і відпрацювання відповідних нормативних документів.

Література

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01. 2003 № 435-IV: станом на 24.07.2014. [Електронний ресурс].—Режим доступу:[http:// zakon4.rada.gov. ua/ laws/ show/435/](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435/)
2. Красовська А.Г. Міжнародний досвід використання інтелектуальної власності в інноваційній сфері діяльності // Стратегія розвитку України: Наук. зб. — Вип. 3—4 / Відп. ред. О.П. Степанов. — К.: КНЕУ, 2004. — С. 190—195.

УДК 339.92

Лариса Іванюк
Наталія Шевчук¹

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ

СОВРЕМЕННЫЕ ОСОБЕННОСТИ ТРАНСФЕРА ТЕХНОЛОГИЙ

MODERN FEATURES OF TECHNOLOGY TRANSFER

Анотація. У даній статті визначено сутність трансферу технологій, досвід країн, сучасні особливості та тенденції розвитку даного процесу.

¹ Лариса Іванюк – ФЕтаУ, 5 курс, МПД-501, 2009larisa@rambler.ru
Наталія Валентинівна Шевчук – к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» natalykneu@ukr.net